

การจัดทำบัญชีด้วยแอปพลิเคชัน สำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
Accounting – application Management with the Application for New
Entrepreneurs in Thailand 4.0 Era of Food Type Community Enterprises,
Mueang District, Khon Kaen Province

นฤมล อริยพิมพ์

Naruemol Ariyapim

หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อีเมล: naruemol.ari@neu.ac.th

วันที่รับบทความ(Received) วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
25 ธันวาคม 2564 5 มีนาคม 2565 6 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีแบบเดิมกับการทำบัญชีแบบใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างคือ วิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร 4 แห่ง โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้นำวิสาหกิจชุมชน และสมาชิก ชุมชนละ 2 คน รวม 8 คน

ผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน จากผู้ที่สามารถให้ความเข้าใจในข้อมูลของการวิจัยวิสาหกิจชุมชนพบว่า สภาพวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่มีสมาชิกในกลุ่ม 10-15 คน เป็นเพศหญิง มีรายได้หลักจากการทำการเกษตร รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร โดยการระดมเงินทุนจากสมาชิกในกลุ่ม และสมาชิกมีความรู้พื้นฐานการใช้เทคโนโลยีด้านแอปพลิเคชัน เช่น LINE Facebook เป็นต้น และวิสาหกิจชุมชนประเภทอาหาร มีการจดบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่มีแบบฟอร์ม ไม่มีการควบคุมปริมาณสินค้า ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบันทึกบัญชีไม่มีความรู้ ขาดทักษะด้านบัญชี ส่วนใหญ่เป็นการจดบันทึกตามความเข้าใจ ไม่มีการนำตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ นอกจากนั้น ไม่ต้องการระบบบัญชีที่มีความซับซ้อน และไม่เห็นความสำคัญของการนำข้อมูลทางบัญชีมาประกอบการตัดสินใจ แต่เมื่อนำแอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์มาให้ทดลองใช้ พบว่า ด้านแบบฟอร์ม ด้านเนื้อหา มีความเข้าใจง่าย โดยแอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนได้ โดยผู้วิจัยมีระบบการติดตามให้คำแนะนำ ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ระบบการติดตามจะ

เป็นไปตามบริบทของแต่ละวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนางานด้านบัญชีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น โดยประเมินจากการลดภาระงานด้านการบันทึกตัวเลขทางการเงินของชุมชน

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน, ความรู้ความเข้าใจ, การจัดทำบัญชีแอปพลิเคชัน, ผู้ประกอบการรุ่นใหม่

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the accounting conditions of the community enterprises in food category, in Muang District, Khon Kaen Province; 2) to assess the effectiveness of traditional bookkeeping, application-based accounting and income-expense freeware of the community enterprise group, food type, Muang District, Khon Kaen Province. The sample group was 4 types of community enterprises. The sampled in this research were as follows: community enterprise leaders and 2 members per community, total 8 people.

From in-depth interviews, the researcher used a semi-structured interview format. It was qualitative research with 8 key informants from those who could provide an understanding of the community enterprise research data. The result found that most of the community enterprise members were female which 10-15 members in the group. Their main income was from farming. They formed a food community enterprise group by raising funds from group members. The members had basic knowledge of using technology in applications such as LINE, Facebook, etc. There was a record of the income-expense account but no form and no quantity control. Those involved in accounting records had no knowledge and lack of accounting skills. Most of them took notes based on their understanding. No numbers were used to analyze the data to make other decisions. In addition, they did not need complex accounting systems and did not pay attention to the decision support of accounting information. However, when using the revenue and expenditure application of free software, it was found that in form, the content was easy to understand. Applications could be used to manage community businesses. The tracking system provides continuous help and advice. The tracking system was based on the background of enterprises and organizations in each community to improve efficiency and efficiency community financial records.

Keywords: community enterprise, knowledge and understanding,
accounting application management, new entrepreneurs

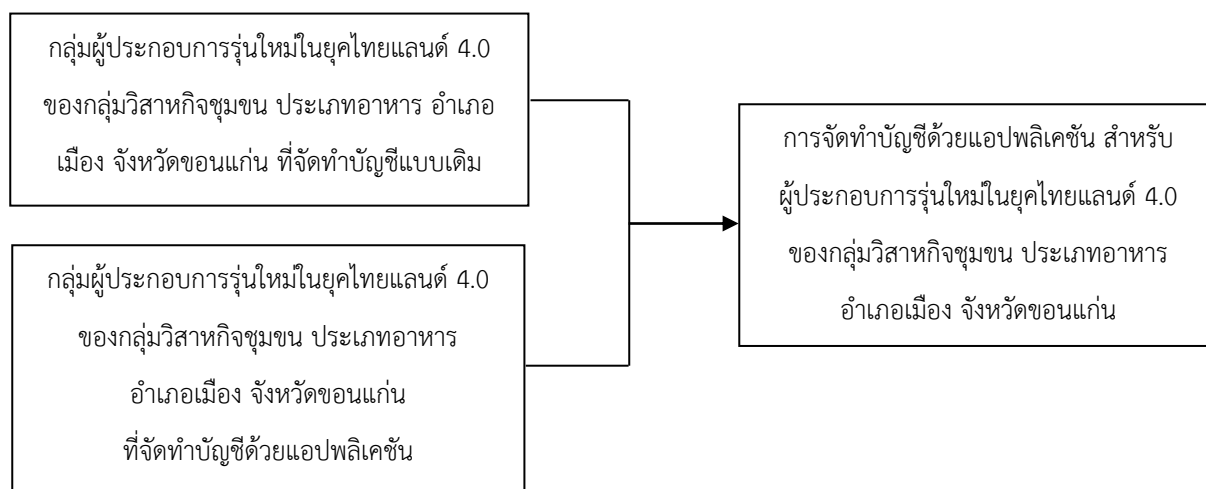
บทนำ

เมื่อพิจารณาการแข่งขันของธุรกิจที่เต็มไปด้วยการแข่งขันที่สูงขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยอุตสาหกรรมของประเทศไทยมักอยู่ในรูปแบบการผลิตสินค้าแบบเน้นปริมาณ (Mass Production) ไม่สามารถขับเคลื่อนพัฒนาต่อยอด หรือทัดเทียมกับนานาประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้การแข่งขันทางธุรกิจที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นนั้น เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว ทางออกที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง คือ การเสริมสร้างความสามารถทางนวัตกรรมและการสร้างความแข็งแกร่ง (ทิปิตี ทิพากรณ์ และธีระวัฒน์ จันทิก, 2560) สำหรับการประกอบวิสาหกิจชุมชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามแนวคิดของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ซึ่งเป็นเสาหลักคำจุนเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นจากความรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนพร้อมกับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ไม่จำเป็นต้องอาศัยวิธีการผลิตที่ซับซ้อนมุ่งหวังเพียงตลาดในชุมชนก่อนในเบื้องต้น ในขณะที่พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ยังช่วยหนุนเสริมการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ (อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2560)

ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะการจัดการบริหาร การวางแผนหรือการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์ โดยมีภาครัฐทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานความช่วยเหลือ การที่จะส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงต้องมีการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการด้านปัจจัยการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการจัดทำบัญชี เป็นต้น แต่ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน คือ ปัญหาในด้านการจัดทำบัญชี เนื่องจากสมาชิกไม่มีการบันทึกรายได้ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีสมาชิกในกลุ่มบางรายไม่มีพื้นฐานในด้านการทำบัญชีจึงส่งผลกระทบต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการคำนวณรายได้ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนหลายแห่งที่เกิดขึ้นประสบปัญหา (ชลลดา เหมะธูลิน, นฤมล ชินวงศ์ และยุทธนา จันทร์ปิตู, 2561) ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และ กนกวรรณ เอี่ยมชื่น (2562) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนักบัญชี ในยุค 4.0 วัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลในการเตรียมตัวหรือปรับตัวให้อยู่รอดได้อย่างยั่งยืนในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่านักบัญชีควรต้อง 1) เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 2) ปรับทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยี 3) เรียนรู้และเพิ่มพูนทักษะใช้เทคโนโลยี 4) พัฒนาทักษะการสร้างเครือข่าย สอดคล้องกับศิริรัฐ โชติเวชการ (2560) การประยุกต์ใช้การบัญชีดิจิทัลก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการประมวลผล ด้านความถูกต้องและเป็นข้อมูลปัจจุบัน ด้านการเชื่อมโยงข้อมูลจากฝ่ายต่าง ๆ และด้านการเชื่อมโยงข้อมูลจากโปรแกรมอื่น ๆ รวมถึงธุรกิจจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานโดยการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเสริมในการปฏิบัติงานด้านบัญชีซึ่งจะเข้ามาช่วยในการจัดทำบัญชี วิเคราะห์ข้อมูล ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน และยังสามารถนำเสนอสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กุสุมา คำพิทักษ์ และธัญการนต์ คชฤทธิ์, 2563) ดังนั้น การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยในแง่การเงินที่จัดทำนั้นมีความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน สมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานง่ายขึ้น (วริยา ปานปรุงและคณะ, 2561)

ประเทศไทยมีวิสาหกิจชุมชน จำนวน 88,996 แห่ง มีความหลากหลายในการดำเนินธุรกิจไม่ว่าเป็นประเภทการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ประเภทสิ่งทอ ประเภทเครื่องสาน เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) ซึ่งวิสาหกิจชุมชนประเภทการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจัดอยู่ 1 ใน 3 ของกลุ่มการผลิตที่มีจำนวนวิสาหกิจมากที่สุด มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ทำได้ทั้งการประสบความสำเร็จมากและครอบคลุมเกือบทุกประเภท แต่ในทางกลับกันนั้นวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่นยังประสบปัญหาของการลดจำนวนลงของวิสาหกิจชุมชน (กรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2562) สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2561) ยังได้กล่าวถึงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในหลาย ๆ แห่ง พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เช่น ด้านปัญหาการตลาด วิสาหกิจชุมชนไม่สามารถจำหน่ายได้หรือจำหน่ายได้ไม่มาก หรือมีการแข่งขันกับคู่แข่งรายใหญ่ ปัญหาด้านการเงินและการบัญชี วิสาหกิจชุมชนไม่มีความรู้ทางด้านบัญชีโดยตรง หรือขาดการใช้เทคโนโลยีมาดำเนินงาน เป็นต้น สำหรับจังหวัดขอนแก่นมีทั้งหมด 18 อำเภอ โดยวิสาหกิจชุมชนเฉพาะประเภทอาหาร จำนวน 41 แห่ง จากวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 3,146 แห่ง เรียงตามลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอกุเวียง จำนวน 14 แห่ง อำเภอน้ำพอง จำนวน 12 แห่ง และอำเภอเมือง จำนวน 4 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) จากการลงพื้นที่สำรวจวิสาหกิจชุมชน 3 อันดับแรก ของวิสาหกิจชุมชนประเภทอาหาร พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจชุมชนหลายประการ เช่น ปัญหาด้านการจัดทำบัญชี ปัญหาการขาดเทคโนโลยีมาดำเนินงาน โดยวิสาหกิจในอำเภอเมืองมีความพร้อมและสะดวกที่จะให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของวิสาหกิจชุมชนประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ทราบถึงการจัดทำบัญชีด้วยแอปพลิเคชัน สำหรับผู้ประกอบการในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยศึกษาด้านความรู้ความสามารถด้านจัดทำบัญชีและวิธีการบัญชีด้วยแอปพลิเคชัน โดยคาดหวังว่าข้อค้นพบที่ได้จากการทำวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำไปแนวในการพัฒนาการจัดทำบัญชีด้วยแอปพลิเคชันของวิสาหกิจชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลการจัดทำบัญชีแบบเดิมกับการทำบัญชีแบบใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3,146 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้จากการลงพื้นที่สำรวจวิสาหกิจชุมชน 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอภูเวียง จำนวน 14 แห่ง อำเภอน้ำพอง จำนวน 12 แห่ง และอำเภอเมือง จำนวน 4 แห่งของวิสาหกิจชุมชนประเภทอาหาร พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจชุมชนมีหลายประการ เช่น ปัญหาด้านการจัดทำบัญชี ปัญหาการขาดเทคโนโลยีมาดำเนินงาน ซึ่งอำเภอเมืองพร้อมที่จะให้ข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำวิสาหกิจชุมชนและสมาชิก จำนวนชุมชนละ 2 คน รวมเป็นจำนวน 8 คน เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่เข้าใจบริบท ความเป็นมา ปัญหา วิถีชีวิต และความต้องการของกลุ่มตนเป็นอย่างดี รวมทั้งมีความเข้าใจในการจัดทำบัญชี และสามารถใช้เทคโนโลยีได้ ทั้งนี้ การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน เนื่องจากเป็นคณะกรรมการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหนึ่งในการวิจัย โดยที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างจัดกิจกรรม ใช้วิธีผสมผสานแบบบูรณาการโดยบทสนทนากลุ่มจะเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยการสังเกตพฤติกรรมจากการสนทนากลุ่ม การจดบันทึก นอกจากนี้สิ่งที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมแล้วผู้วิจัยจะนำมาบันทึกข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลการสังเกต และการสนทนากลุ่มโดยการบันทึกข้อมูลนั้น ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และสามารถจะเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่ขาดหายไปได้ตลอดเวลา ทั้งนี้สร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และแนวคิดที่การวิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการการวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำบัญชีด้วยแอปพลิเคชัน

3. การสร้างและทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงข้อมูลในแบบสนทนากลุ่ม หลังจากนั้น

ผู้วิจัยจึงปรับปรุงข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ให้มีความครบถ้วนและครอบคลุมประเด็นเนื้อหาที่ต้องการศึกษาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนา ระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และระบบบัญชีการเงินของชุมชน

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) สภาพปัจจุบันในการจัดทำระบบบัญชีโดยไม่ได้ใช้แอปพลิเคชัน (2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยไม่ได้ใช้แอปพลิเคชัน และ (3) ศึกษาหลังจากจัดทำระบบบัญชีโดยใช้แอปพลิเคชัน โดยศึกษาในด้านแบบฟอร์ม ด้านการเนื้อหาของในแอปพลิเคชัน ในแต่ละประเด็นจะตั้งคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดกว้างให้แสดงความเห็น นำมาซึ่งข้อมูลที่หลากหลายและลึกซึ้งเพียงพอสำหรับการนำมาสรุปประมวลผล

3.3 แบบสังเกต ประกอบด้วย (1) ด้านการกระทำ สังเกตวิธีการดำเนินชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และประวัติความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน (2) แบบแผนในการจัดทำบัญชีหรือกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การครอบครองทรัพยากรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กระบวนการดำเนินงาน ระบบเศรษฐกิจครัวเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ (3) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี

4. วิธีรวบรวมข้อมูล การสอบถามข้อมูลจากผู้ทำบัญชี คือ ผู้นำวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยสอบถามวิสาหกิจชุมชน ณ สถานประกอบการ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ก่อนและหลังการทดลองใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ ใช้ระยะเวลาในทดลองแอปพลิเคชัน 2 เดือน จากการศึกษาแอปพลิเคชันสำหรับหัวข้อในการทำบัญชี มี 2 ด้าน ดังนี้ ด้านแบบฟอร์ม หัวข้อ 1) ความสวยงามของแอปพลิเคชัน 2) ตัวอักษรและสี 3) การจัดวางองค์ประกอบของแอปพลิเคชัน ด้านเนื้อหา หัวข้อ 1) ความสามารถบันทึกรับ-จ่าย 2) สามารถบันทึกบัญชีธนาคาร 3) สามารถแสดงรายงานผลการใช้จ่ายเมื่อมีการเรียกใช้ 4) สามารถแสดงรายงานภาพรวมการใช้จ่ายโดยแสดงผลเมื่อผู้ใช้เปิดโปรแกรม 5) สามารถสำรองข้อมูลได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากแหล่งปฐมภูมิ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมมาจากหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เนื้อหา แปลความ จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์และสังเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สุดท้ายการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์เนื้อหา เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และนำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางการจัดทำระบบบัญชีโดยใช้แอปพลิเคชันของวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อไป โดยเริ่มต้นจากการจัดระเบียบข้อมูล เนื่องจากข้อมูลมาจากหลากหลายแหล่ง ทั้งการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สังเกตทำที่ น้ำเสียง พฤติกรรม การแสดงออกต่าง ๆ ระหว่างการสัมภาษณ์ เอกสาร และเว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งการจัดระเบียบข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้เริ่มทำตั้งแต่ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างการเก็บข้อมูล และหลังการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และการศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วิสาหกิจชุมชน (A) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายพบว่า เมื่อแยกรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 40-50 ปี โดยรายได้หลักมาจากการทำการเกษตร ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่มประมาณ 10 คน มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 8,000 บาท แหล่งที่มาของเงินทุนได้จากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านเพียงอย่างเดียว มีการจัดทำบัญชีในสมุดบัญชีซึ่งทำเป็นบัญชีเดียว คือ มีช่องรายรับ ช่องรายจ่าย และช่องคงเหลือ ไม่มีการทำรูปแบบการปิดบัญชี

วิสาหกิจชุมชน (B) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเมื่อแยกเป็นรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 40 - 50 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพแม่บ้าน ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่มประมาณ 8 คน (เป็นบุคคลในครอบครัว) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,000 บาท เงินลงทุนได้จากการระดมทุนภายในครอบครัว ไม่มีการทำบัญชีที่แน่นอน ใช้เป็นการจดบันทึกการซื้อและการขายเท่านั้น

วิสาหกิจชุมชน (C) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเมื่อแยกเป็นรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 40 - 49 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพเกษตรกร ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่มประมาณ 12 คน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 7,000 บาท เงินลงทุนได้จากการกู้ยืมเงินของหมู่บ้าน การทำบัญชีมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าคงเหลือ เนื่องจากไม่มีการจดบันทึก และเก็บหลักฐานที่รัดกุม ปัญหาเกี่ยวกับการไม่รวบรวมเอกสารหลักฐานรวมถึงการจัดเก็บไม่เป็นระบบ

วิสาหกิจชุมชน (D) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายพบว่า เมื่อแยกรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 40-50 ปี โดยรายได้หลักมาจากการทำการเกษตร ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่มประมาณ 15 คน มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,000 บาท แหล่งที่มาของเงินทุนได้จากการระดมทุนของสมาชิกในกลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่มีใครจบการศึกษาด้านการบัญชีโดยตรงและยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการจัดทำผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะเรื่องด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มให้ถูกต้อง และครบถ้วนสามารถตรวจสอบได้

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีแบบเดิมกับการทำบัญชีแบบใช้แอปพลิเคชัน รายรับรายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วิสาหกิจชุมชน (A) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีความรู้และยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในขั้นตอนการใช้งานในการใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ โดยเฉพาะเรื่องการจัดลงบัญชีรายรับ - รายจ่าย นอกจากนั้นยังขาดในเรื่องการวางแผนในการจัดทำงบประมาณในด้าน

ต่าง ๆ เมื่อมีการทดลองใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ พบว่า ด้านแบบฟอร์มโดยภาพรวมมีความง่ายต่อการใช้งาน สำหรับด้านเนื้อหาโดยภาพรวม สามารถใช้งานได้จริง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เห็นถึงวิธีการที่ไม่ซับซ้อนเกินไปในการใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ แต่ละหัวข้อนั้นสามารถเข้าใจได้ง่าย การแสดงผลรายงานออกมาเที่ยงตรง เชื่อถือได้

วิสาหกิจชุมชน (B) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยผู้ที่เกี่ยวข้องในการบันทึกบัญชีไม่มีความรู้และขาดทักษะด้านบัญชี ดังนั้น การทำบัญชีจึงเป็นในลักษณะการจดบันทึกช่วยจำตามความเข้าใจของผู้บันทึกและไม่เห็นความสำคัญของการนำข้อมูลทางบัญชีมาประกอบการตัดสินใจ แต่ยังสามารถใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE Facebook เมื่อมีการทดลองใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ พบว่า ด้านแบบฟอร์มโดยภาพรวม ออกแบบอย่างเรียบง่าย ช่วยลดเวลาและกระบวนการจัดทำบัญชี สำหรับด้านเนื้อหาโดยภาพรวม สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนได้ และช่วยลดภาระงานให้ชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (C) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการบันทึกบัญชี จัดทำบัญชีอย่างง่าย โดยแสดงรายการรับและรายการจ่ายเท่านั้น ไม่มีการนำตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีการจัดเก็บและรวบรวมเอกสารที่ไม่เป็นระบบ ยังขาดการวางแผนการดำเนินงานด้านการควบคุมสินค้า การควบคุมภายในที่ดีและการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้ขาดข้อมูลที่สมารถนำไปใช้เพื่อการบริหารและจัดการธุรกิจชุมชนได้ การดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพจึงเกิดขึ้นได้ยาก เมื่อมีการทดลองใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ พบว่า ด้านแบบฟอร์มโดยภาพรวมข้อมูลมีการจัดวางง่ายต่อการอ่านและเข้าใจ สำหรับด้านเนื้อหาโดยภาพรวม ทราบยอดคงเหลือของเงินที่เป็นปัจจุบัน ทำให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ยังคงเหลืออยู่ได้อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง และมีประสิทธิภาพ

วิสาหกิจชุมชน (D) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการไม่มีความรู้ทางด้านบัญชีมาก่อน นอกจากนั้นเป็นปัญหาของการไม่ให้ความสำคัญของการบันทึกบัญชีและไม่เห็นประโยชน์ของข้อมูลที่ได้รับจากการบันทึกบัญชี เมื่อมีการทดลองใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ พบว่า ด้านแบบฟอร์มโดยภาพรวม ข้อความที่ใช้ในระบบสามารถเข้าใจได้ง่าย สำหรับด้านเนื้อหาโดยภาพรวม การรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน เช่น ความถูกต้อง แม่นยำ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีการติดตามในการจัดทำแอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ การช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลา 2 เดือน ให้คำแนะนำ เช่น การใช้เมนูต่าง ๆ ในแอปพลิเคชัน การตรวจสอบรายงานภาพรวมการใช้จ่ายโดยแสดงผลเมื่อผู้ใช้เปิดโปรแกรม การแนะนำการสำรองข้อมูลได้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดทำบัญชีด้วยแอปพลิเคชัน สำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ดำเนินงานวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และการศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพเกษตรกร อายุอยู่ระหว่าง 40-48 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 3,000-10,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสมร สังข์เมฆ (2559) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในชุมชนเกาะยาวใหญ่จังหวัดพังงา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41-45 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รวมถึงสอดคล้องกับ บันเษย ศรีแก้ว (2559) กล่าวว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่ค่อนข้างมีอายุนอกจากนั้นยังพบว่า สภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดขอนแก่น มีรายได้หลักมาจากการทำการเกษตร ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่มประมาณ 10-15 คน แหล่งที่มาของเงินทุนได้จากสมาชิกในกลุ่มระดมทุนร่วมกัน ถือว่าเป็นงบประมาณที่มีจำนวนจำกัดในการทำวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ปภาพิต ศรีสว่างวงศ์ (2562) กล่าวว่า ส่วนใหญ่ยังขาดเรื่องงบประมาณที่ใช้ในการบริหารงาน เช่น ด้านการผลิต ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ระบบของการตลาด การแปรรูปการผลิตสินค้าให้มีความหลากหลาย เพื่อเพิ่มโอกาสของรายได้ที่มากขึ้น ควรมีแหล่งเงินทุนด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ธนาคารออมสิน เป็นต้น

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีแบบเดิมกับการทำบัญชีแบบใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการจัดทำบัญชีโดยการจดบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย ที่ไม่มีแบบฟอร์ม ไม่มีการควบคุมปริมาณสินค้า ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบันทึกบัญชีไม่มีความรู้และขาดทักษะด้านบัญชี การบันทึกบัญชีจึงเป็นลักษณะการจดบันทึกช่วยจำตามความเข้าใจของผู้บันทึก ไม่มีการนำตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ นอกจากนั้นส่วนใหญ่ไม่ต้องการแอปพลิเคชันในการจัดทำบัญชีที่มีขั้นตอนการทำที่ซับซ้อน ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยต่อการเลือกใช้แอปพลิเคชัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบันเษย ศรีแก้ว (2559); จิตา เณรยอด (2561); วิภาภรณ์ ศรีหาธาตุ (2564) ได้อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ พบว่า มีระบบการบันทึกบัญชีแบบรายรับ-รายจ่าย ไม่มีการควบคุมสินค้า ไม่มีการรวบรวมเอกสาร ขาดการจัดทำเอกสารแบบฟอร์มที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบันทึกบัญชีขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ และขาดทักษะทางด้านบัญชี การบันทึกจึงเป็นในลักษณะการจดบันทึกช่วยจำตามความเข้าใจของผู้บันทึก เมื่อมีการทดลองใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ ด้านแบบฟอร์มโดยภาพรวม ออกแบบอย่างเรียบง่ายซึ่งง่ายต่อการใช้งาน สะดวกต่อการอ่านและการทำความเข้าใจ ช่วยลดเวลาและกระบวนการจัดทำบัญชี สำหรับด้านเนื้อหาโดยภาพรวม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น การจัดทำบัญชีด้วยแอปพลิเคชันสามารถใช้งานได้จริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้กับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนได้จริง และช่วยลดภาระงานให้ชุมชน วิธีการที่ไม่ซับซ้อนเกินไปในการใช้แอปพลิเคชัน แต่ละหัวข้อรายการนั้นสามารถเข้าใจได้ง่าย ซึ่งจะแสดงรายงานการใช้จ่ายเมื่อมีการเรียกใช้ ทราบยอดคงเหลือของเงินที่เป็นปัจจุบัน ทำให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ยังคง

เหลืออยู่ได้อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง และมีประสิทธิภาพ การแสดงผลรายงานออกมาเที่ยงตรง เชื่อถือได้ แต่ความตั้งใจการใช้งานจะทำเฉพาะที่มีจัดทำการผลิตอาหารแต่ละครั้ง สรุปได้ว่าการจัดทำบัญชีด้วยการใช้แอปพลิเคชัน ซึ่งถือเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนได้ รวมไปถึงเครื่องมือนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ไม่ถนัดการคำนวณทางการเงิน และสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับ อุทุมพร ศรีโยม และพรศิลป์ บัวงาม (2561); อีร์วรา สุตันทวิบูลย์ (2563) ; Sangsawang & Jaensirisak (2015) ระบุว่าเครื่องมือในการบันทึกบัญชีมีความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนหันมาบันทึกรายการบัญชีมากขึ้น แต่เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่มีเวลาในการจัดทำ ไม่เข้าใจในการทำบัญชี รวมถึงการออกแบบการใช้งานแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยใช้แอปพลิเคชันในด้านความสามารถในการใช้แอปพลิเคชันไม่เชี่ยวชาญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิริยา จงรัชกษัตย์ (2556); Laonamtha, U.; Laohamethanee, W. & Paikhamnam, A. (2014) ที่สรุปว่าระบบข้อมูลที่ได้อันเกิดจากการใช้โปรแกรมในการประกอบการตัดสินใจและส่งผลกระทบต่อองค์กรมีกระบวนการบริหารงานที่ดี ดังนั้น ประสิทธิภาพของการออกแบบระบบบัญชีมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงาน เนื่องจากการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องมีระบบบัญชีที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลและพัฒนาธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป อย่างไรก็ตาม วิธีหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา พบว่า ควรมีแนวทางหรือวิธีการที่ไม่ซับซ้อนเกินไปในการใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้แอปพลิเคชัน รายรับ-รายจ่าย ประเภทฟรีแวร์ ควรมีการแจ้งเตือนเพื่อกระตุ้นให้เข้าใช้งาน หรือบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายทุกวัน เป็นต้น และสามารถทำงานได้บนมือถือที่ทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา และยังเป็นการยกระดับไปสู่ Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูงได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดทำบัญชีด้วยแอปพลิเคชัน สำหรับวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่น หรือเพิ่มตัวแปรแทรกที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้การบัญชีด้วยแอปพลิเคชัน
2. ควรเพิ่มวิธีการศึกษาเป็นเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องที่สำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัย

1. สมรรถนะทางการจัดทำบัญชี และเทคโนโลยีทางการบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบการประยุกต์ใช้การจัดทำบัญชีด้วยแอปพลิเคชัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2562). รายงานการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562, จาก <http://smce.doae.go.th/ProductCategory/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ
- กุสุมา คำพิทักษ์ และธัญญารัตน์ คชฤทธิ์. (2563). การยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจสำหรับผู้ทำบัญชี. *วารสารศิลปะการจัดการ*. 4(1), 13-22.
- ชลลดา เหมะธูลิน, นฤมล ชินวงศ์ และยุทธนา จันทร์ปิตุ. (2561). ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสาน ในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 8(1), 51-57.
- ทิบดี ทัพพรรณ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). การสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 12(2), 107-122.
- ธิดา เณรยอด. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้โปรแกรมบัญชีออนไลน์บนระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์กับสำนักงานบัญชีคุณภาพ. (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ธีรวัรา สุตันทวิบูลย์. (2563). ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา*, 5(2), 48-60.
- บันเฉย ศรีแก้ว. (2559). การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชนทอผ้าสีธรรมชาติ : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองหัววัว ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 22(2), 121-130.
- ปภาพิต ศรีสว่างวงศ์. (2562). แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนสู่การสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม. (รายงานผลการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วริยา ปานปรุง, ทิวัฒน์ มณีโชติ, ชัชสรชัย รอดยิ้ม และนัฐพงศ์ ส่งเนียม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในยุคไทยแลนด์ 4.0. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 694-703.
- วิภากรณ์ ศรีหาธาตุ. (2564). ปัญหาการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(1), 72-86.
- วริยา จงรักษ์สัตย์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบบัญชีบริหารในประเทศไทย. *วารสารวารสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์*, 34(3), 440-455.

- ศิริรัฐ โชติเวชการ. (2560). Cloud based accounting software. *จดหมายข่าวสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์*. มิถุนายน ฉบับที่ 66.17.
- ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และกนกวรรณ เอี่ยมเชื้อ. (2562). นักบัญชี ในยุค 4.0 .*วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 11(1), 19-28.
- สายสมร สังข์เมฆ. (2559). การจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในชุมชนเกาะยาวใหญ่ จังหวัดพังงา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 1(13), 26-35.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากภาครัฐ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.parliament.go.th/library>
- อุทัย ปริญาสุทธีนันท์. (2560). วิสาหกิจเพื่อสังคม: การต่อยอดวิสาหกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเพื่อการจัดการชุมชนทุ่งตำเสา. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 5(2), 353-381.
- อุทุมพร ศรีโยม และพรศิลป์ บัวงาม. (2561). การพัฒนาแอปพลิเคชันระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์สำหรับบัญชีครัวเรือน ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อีสเทิร์น*, 12(2), 57-69.
- Laonamtha, U. , Laohamethanee, W. & Paikhamnam, A. (2014). Strategic Enterprise Resource Planning Management & Firm Success of Food Businesses in Thailand: An Empirical Investigation of the Antecedents & Consequences. *Review of Business Research*, 14(2), 89-102.
- Sangsawang, P. & Jaensirisak, S. (2015). The achievement of academic service and quality of life: A case of the household accountings at Ban Nareangnoi, Tambon Nareang, Amphoe Nayia, Ubon Ratchathani Province. *The 6th Hatyai National and International Conference*. (pp. 489-502). Hatyai : Hatyai University. [in Thai]